

Εγκέφαλος & Χρηματοοικονομικός Αλφαριθμητισμός

Γιατί δεν αρκεί να γνωρίζουμε,
πρέπει και να αποφασίζουμε σωστά

doValue

“

«Ο χρηματοοικονομικός αλφαριθμητισμός είναι ο συνδυασμός επίγνωσης, γνώσεων, δεξιοτήτων, στάσεων και συμπεριφορών που είναι απαραίτητες για τη λήψη ορθών χρηματοοικονομικών αποφάσεων και, τελικά, για την επίτευξη της ατομικής χρηματοοικονομικής ευημερίας.»

”

Atkins on & Messy (2012)

Το **Κέντρο Χρηματοοικονομικής Υπευθυνότητας - doResponsible Financial Center** της doValue παρουσιάζει το **11ο Newsletter με θέμα «Εγκέφαλος και Χρηματοοικονομικός Αλφαριθμητισμός»**, θυμίζοντας ότι ο χρηματοοικονομικός αλφαριθμητισμός είναι η ικανότητά μας να κατανοούμε βασικές οικονομικές και χρηματοοικονομικές έννοιες και να χρησιμοποιούμε αυτή τη γνώση για να παίρνουμε καλύτερες αποφάσεις για τα χρήματά μας.

Δεν αφορά όμως μόνο το αν γνωρίζουμε τι είναι ο πληθωρισμός, ο τόκος ή η διαφορά μιας μετοχής με ένα Αμοιβαίο Κεφάλαιο αφορά στο αν μπορούμε να αποταμιεύουμε, να προγραμματίζουμε, να δανειζόμαστε υπεύθυνα, να ασφαλιζόμαστε σωστά, να επενδύουμε με σύνεση και να προστατευόμαστε από οικονομικούς και άλλους κινδύνους.

Θα ανακαλύψουμε τον καθοριστικό ρόλο που παίζει ο εγκέφαλος. Γιατί ανάμεσα σε αυτό που γνωρίζουμε ότι πρέπει να κάνουμε και σε αυτό που τελικά κάνουμε, παρεμβάλλονται το συναίσθημα, οι συνήθειες, οι παρορμήσεις και τα γνωστικά μας σφάλματα.

Το **Κέντρο Χρηματοοικονομικής Υπευθυνότητας** υλοποιείται από τη **doValue** σε συνεργασία με το **Ινστιτούτο Χρηματοοικονομικού Αλφαριθμητισμού**, υπό την επιστημονική επιμέλεια του Καθηγητή Χρηματοοικονομικής του Πανεπιστημίου του Πειραιώς **Νικολάου Δ. Φίλιππα**.

Ο εγκέφαλός σου Γνώρισέ τον. Κατανόησέ τον. Εκπαίδευσέ τον.

Ο εγκέφαλος ζυγίζει περίπου 1,4 κιλά, βρίσκεται προστατευμένος μέσα στο κρανίο μας και καταναλώνει ένα εντυπωσιακά μεγάλο μέρος της ενέργειας του σώματός μας. Κι όμως, μέσα σε αυτό το σχετικά μικρό όργανο βρίσκεται ένα από τα πιο πολύπλοκα συστήματα που γνωρίζουμε: ο **ανθρώπινος εγκέφαλος**.

Χάρη σε αυτόν βλέπουμε, ακούμε, θυμόμαστε, μαθαίνουμε, φοβόμαστε, αγαπάμε, ονειρευόμαστε και δημιουργούμε. Μας επιτρέπει να σχεδιάζουμε το μέλλον, να λύνουμε προβλήματα, να επικοινωνούμε με τους άλλους και να παίρνουμε χιλιάδες μικρές και μεγάλες αποφάσεις.

Ο εγκέφαλος δεν είναι απλώς μια «μηχανή σκέψης». Είναι συγχρόνως ένα σύστημα **μάθησης, πρόβλεψης, συναισθήματος και δράσης**.

Αποτελείται από περίπου **86 δισεκατομμύρια νευρώνες**. Οι νευρώνες είναι εξειδικευμένα κύτταρα που επικοινωνούν μεταξύ τους με ηλεκτρικά και χημικά σήματα. Οι συνδέσεις τους ονομάζονται **συνάψεις** και σχηματίζουν τεράστια δίκτυα μέσα από τα οποία μεταφέρονται και επεξεργάζονται οι πληροφορίες. Υπολογίζεται ότι υπάρχουν περίπου 100 τρις συνάψεις!

Το πιο συναρπαστικό, όμως, είναι ότι αυτό το δίκτυο δεν παραμένει ίδιο.

Ο εγκέφαλός μας αλλάζει

Για πολλά χρόνια επικρατούσε η αντίληψη ότι μετά την παιδική ηλικία ο εγκέφαλος ήταν σε μεγάλο βαθμό σταθερός. Σήμερα γνωρίζουμε ότι μπορεί να μεταβάλλεται και να προσαρμόζεται σε όλη τη διάρκεια της ζωής μας.

Αυτή η εντυπωσιακή ικανότητα ονομάζεται **νευροπλαστικότητα**.

Όταν μαθαίνουμε μια καινούργια δεξιότητα, όταν μελετάμε, όταν παίζουμε ένα μουσικό όργανο ή ένα άθλημα, όταν δημιουργούμε μια νέα συνήθεια ή εγκαταλείπουμε μια παλιά, τα νευρωνικά μας δίκτυα μπορούν να αναδιοργανώνονται και οι μεταξύ τους συνδέσεις να ενισχύονται ή να εξασθενούν.

Με απλά λόγια:

Ο εγκέφαλος εκπαιδεύεται από αυτά που κάνουμε επανειλημμένα.

Αποταμίευση

«Θα ξεκινήσω
τον επόμενο μήνα»

Γνωρίζουμε ότι η αποταμίευση είναι σημαντική. Κι όμως, το μυαλό μας συχνά προτιμά μια μικρή ανταμοιβή σήμερα από ένα μεγαλύτερο όφελος στο μέλλον. Έτσι, €100 μπορεί να γίνουν εύκολα ένα καινούργιο περιττό ζευγάρι παπούτσια αντί για €100 στον λογαριασμό αποταμίευσης. Αυτό είναι το present bias: η τάση να δίνουμε μεγαλύτερη αξία στο «τώρα».

Ο χρηματοοικονομικά εγγράμματος άνθρωπος δεν γνωρίζει μόνο ότι πρέπει να αποταμιεύει. Δημιουργεί μηχανισμούς που τον βοηθούν να το κάνει, για παράδειγμα με αυτόματη μεταφορά ενός ποσού μόλις πληρώνεται.

Η αποταμίευση δεν είναι μόνο γνώση. Είναι και συνήθεια.

Επενδύσεις

«Όταν το συναίσθημα μπαίνει στο χαρτοφυλάκιο»

Στις επενδύσεις ο εγκέφαλος μπορεί να μας οδηγήσει σε πολύ διαφορετικές παγίδες. Μια μετοχή ανεβαίνει συνεχώς και όλοι μιλούν γι' αυτήν. «Μήπως πρέπει να αγοράσω κι εγώ πριν είναι αργά;»

Αυτό είναι ο φόβος μήπως μείνω έξω από το «πάρτι» ή ο φόβος ότι θα χάσω μια ευκαιρία FOMO (Fear Of Missing Out) και αγελαία συμπεριφορά (Herdng).

Μια επένδυση πέφτει και αρνούμαστε να την πουλήσουμε: «Θα περιμένω μέχρι να ξαναφτάσει στην τιμή που την αγόρασα.» Εδώ εμφανίζονται η αποστροφή προς την απώλεια και η προσκόλληση στην αρχική τιμή. Ή πραγματοποιούμε μερικές επιτυχημένες συναλλαγές και αρχίζουμε να πιστεύουμε: «Έχω καταλάβει την αγορά.»

Αυτή είναι η υπερβολική αυτοπεποίθηση (overconfidence).

Ο χρηματοοικονομικός αλφαριθμητισμός μάς βοηθά να καταλάβουμε ότι καλή επένδυση δεν σημαίνει μόνο «τι αγοράζω», αλλά και «πώς αποφασίζω».

Προϋπολογισμός

«Ο εγκέφαλος δεν αγαπά τα όρια»

Οι μικρές καθημερινές δαπάνες συχνά φαίνονται ασήμαντες. €5 εδώ, €10 εκεί, μία συνδρομή που ξεχάσαμε, ένα delivery, μια αγορά με ένα click.

Μεμονωμένα δεν φαίνονται πολλά. Όταν όμως επαναλαμβάνονται, μπορούν να αλλάξουν σημαντικά τον οικογενειακό ή τον προσωπικό προϋπολογισμό.

Ο προϋπολογισμός μετατρέπεται κάτι αόριστο —«νομίζω ότι δεν ξοδεύω πολλά»— σε κάτι μετρήσιμο: πόσα κερδίζω, πόσα ξοδεύω και πόσα τελικά μου μένουν.

Δανεισμός

«Το εύκολο χρήμα σήμερα έχει κόστος αύριο»

Μια πιστωτική κάρτα ή ένα «αγόρασε τώρα – πλήρωσε αργότερα» κάνει την αγορά εύκολη. Η ανταμοιβή έρχεται αμέσως. Το κόστος έρχεται αργότερα.

Και ακριβώς γι' αυτό ο εγκέφαλος μπορεί να υποτιμήσει το πραγματικό βάρος μιας μελλοντικής υποχρέωσης.

Ο χρηματοοικονομικός αλφαριθμητισμός σημαίνει ότι πριν δανειστώ δεν κοιτάζω μόνο: «Πόση είναι η μηνιαία δόση;» αλλά και: «Πόσο θα πληρώσω συνολικά;» «Ποιο είναι το επιτόκιο;» «Μπορώ πραγματικά να αντέξω την δόση;»

Ασφάλιση

«Πληρώνω σήμερα για έναν κίνδυνο που ίσως δεν συμβεί ποτέ»

Η ασφάλιση είναι ένα πολύ χαρακτηριστικό παράδειγμα σύγκρουσης ανάμεσα στο παρόν και στο μέλλον. Πληρώνω ένα ασφάλιστρο σήμερα, ενώ μπορεί να μη χρειαστώ ποτέ την αποζημίωση.

Ο εγκέφαλος μπορεί εύκολα να πει: «Γιατί να πληρώνω για κάτι που ίσως δεν συμβεί;»

Όμως ο χρηματοοικονομικά ενημερωμένος άνθρωπος δεν αξιολογεί μόνο το πόσο πιθανό είναι ένα γεγονός. Εξετάζει και πόσο σοβαρές θα είναι οι οικονομικές συνέπειες αν συμβεί. Η υγεία, η κατοικία, το αυτοκίνητο, η ζωή ή η επαγγελματική δραστηριότητα μπορούν να δημιουργήσουν κινδύνους που ένα νοικοκυριό δεν μπορεί εύκολα να καλύψει μόνο του.

Η ασφάλιση δεν είναι επένδυση. Είναι μεταφορά κινδύνου.

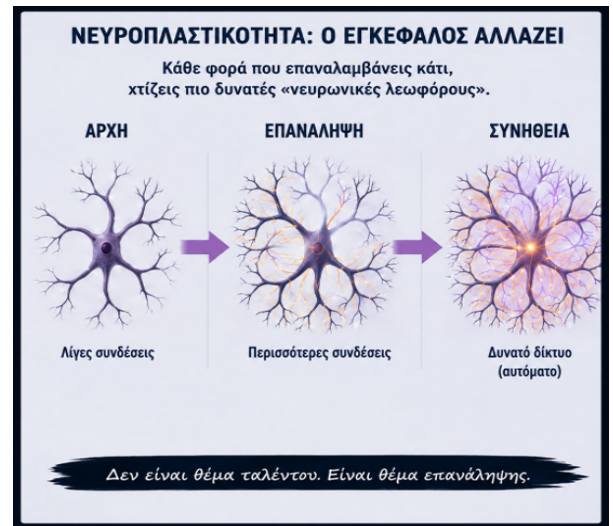
Και αυτό είναι βασικό κομμάτι του χρηματοοικονομικού αλφαριθμητισμού.

Πώς μαθαίνει ο εγκέφαλός μας;

Μνήμη, συνήθειες και νευροπλαστικότητα.

Ο εγκέφαλός μας δεν αποθηκεύει απλώς πληροφορίες. **Αλλάζει μέσα από την εμπειρία.** Κάθε φορά που μαθαίνουμε κάτι καινούργιο, εξασκούμαστε σε μια δεξιότητα ή επαναλαμβάνουμε μια συμπεριφορά, ο εγκέφαλος προσαρμόζεται. Ορισμένες συνδέσεις μεταξύ των νευρώνων ενισχύονται, άλλες εξασθενούν και ολόκληρα νευρωνικά δίκτυα μπορούν σταδιακά να αναδιοργανώνονται.

Αυτή η εκπληκτική ικανότητα ονομάζεται **νευροπλαστικότητα**.

Από τη γνώση στη συμπεριφορά

Εδώ βρίσκεται ίσως η πιο σημαντική σχέση ανάμεσα στον εγκέφαλο και στον χρηματοοικονομικό αλφαριθμητισμό.

Δεν αρκεί να γνωρίζουμε να αποταμιεύουμε, να διαφοροποιούμε τις επενδύσεις μας, να ασφαλιζόμαστε έναντι σημαντικών κινδύνων, να αποφεύγουμε την υπερχρέωση, να οργανώνουμε τον προϋπολογισμό μας.

Πρέπει αυτές οι γνώσεις να μετατρέπονται σε καθημερινές συμπεριφορές.

Και εδώ βοηθά η **νευροπλαστικότητα**. Με την επανάληψη, μπορούμε να εκπαιδεύουμε καλύτερες οικονομικές συνήθειες: αυτόματη αποταμίευση, σκέψη πριν από μια αγορά, έλεγχο πριν από μια επένδυση, σύγκριση πριν από την ανάληψη ενός δανείου, προστασία πριν εμφανιστεί ο κίνδυνος.

Ο χρηματοοικονομικός αλφαριθμητισμός δεν είναι μόνο να ξέρεις τι πρέπει να κάνεις με τα χρήματά σου. Είναι να εκπαιδεύεις τον εγκέφαλό σου ώστε, όταν έρθει η στιγμή της απόφασης, να μπορείς πράγματι να το κάνεις.

doValue

#doPODCAST

Συνεχίζουμε με ενδιαφέρουσες συζητήσεις, αναλύσεις και απόψεις, που μοιραζόμαστε με σημαντικούς ανθρώπους της ακαδημαϊκής κοινότητας και του ευρύτερου χρηματοοικονομικού περιβάλλοντος, σε μία προσπάθεια να αποκωδικοποιήσουμε την οικονομική γλώσσα και να ανακαλύψουμε την δύναμη της οικονομικής επίγνωσης, στα podcasts του **Κέντρου Χρηματοοικονομικής Υπευθυνότητας της doValue Greece**.

Follow us on

Subscribe
to our channel

Follow us on

STAY CONNECTED

e-mail us

financialcenter@dovaluegreece.gr

Visit us

dovaluegreece.gr/doresponsilbe-financial-center